

Чикуркова Алла

*доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування*

Горіховський Максим

*аспірант кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський, Україна*

ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

Фермерські господарства України починають новий етап перебудови та становлення. Метою державної політики є перетворення домашніх господарств у фермерські господарства, для цього є потужна база, за допомогою якої можна створити оптимальні умови для створення фермерських господарств та розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації. Наразі 35% (15,1 млн га) загальної площі сільськогосподарських земель використовується домашніми господарствами, які не мають юридичного статусу, державної підтримки та не оподатковуються. Такі домашні господарства забезпечують виробництво 44% продукції сільського господарства України (в першу чергу картоплі, м'яса, молока, овочів та фруктів) [1].

Дослідження показали, що 2,2% (0,9 млн га) сільськогосподарських земель обробляються державними аграрними підприємствами. Інші 17,2% (7,3 млн га) – належать центральним та місцевим органам влади. Ці площі або взагалі не обробляються, або використовуються не за сільськогосподарським призначенням або обробляються нелегально. Згідно із статистичними даними, 2,0 млн га державних сільськогосподарських земель здаються в оренду [2].

Поряд з цим 45,4% (19,5 млн га) загальної площі сільськогосподарських земель використовується 45 тис. зареєстрованих приватних сільськогосподарських підприємств, які, в основному, орендують землю у держави (близько 2 млн га) та у домашніх господарств (близько 17,5 млн га).

Різні такі сільськогосподарські підприємства належать одному власнику і є об'єднаними у великі агрохолдинги. Ці агрохолдинги обробляють близько 6 млн га сільськогосподарських земель та забезпечують 22% продукції сільського господарства України [3], зокрема експортуючи аграрну сировину, а саме, зернові та олійні.

Розвиток фермерських господарств значною мірою залежить і від забезпечення його землею. У табл. 1 наведено обсяги земельних площ, наданих фермерським господарствам України та Хмельницької області.

Таблиця 1

Кількість юридично зареєстрованих фермерських господарств України та Хмельницької обл. (на початок року)

Показник	Роки					2016 р. до 2012 р., %	Відхи- лення 2016 р. від 2012 (+; -)	Прог- ноз на 2020 р.
	2012	2013	2014	2015	2016			
Фермерські господарства України	47271	47374	47457	47356	43743	92,54	-3528	40478
Фермерські господарства Хмельницької області	1540	1552	1564	1558	1600	103,90	60	1662

Джерело: Складено автором за матеріалами [4].

У загальному по Україні ми спостерігаємо тенденцію до зменшення кількості фермерських господарств, це пояснюється тим, що не в усіх областях розвивається успішно фермерський рух. А в Хмельницькій області навпаки йде поступове збільшення, проаналізувавши деякі закономірності ми можемо зробити наступні висновки, що в 2020 році кількість ФГ по Україні зменшиться, а в Хмельницькій області збільшиться, якщо уряд і Міністерство аграрної політики та продовольства, розроблять цільову програму підтримки саме ФГ, а також допустять до участі в тендерах на місцевому рівні.

Відповідно до абзацу 7 пункту 9 Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки фермерським господарствам, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 року № 1102 (із змінами) Український державний фонд підтримки фермерських господарств надає інформацію про перелік фермерських господарств, які претендують на отримання фінансової підтримки у 2016 році за бюджетною програмою 2801460 «Надання кредитів фермерським господарствам»: державну підтримку у 2016 році отримали фермерські господарства в розрізі по областях.

Таблиця 2

Програма «Надання кредитів фермерським господарствам»

№ з/п	Область	Розмір державної підтримки, тис. грн
1	Миколаївська область	1 567,70
2	Запорізька область	1 301,90
3	Вінницька область	1 240,20
4	Одеська область	1 159,60
5	Івано-Франківська область	949,20
6	Кіровоградська область	909,60
7	Рівненська область	908,00
8	Дніпропетровська область	754,60
9	Чернівецька область	743,50
10	Житомирська область	721,40
11	Волинська область	716,60
12	Львівська область	708,70
13	Чернігівська область	673,90
14	Сумська область	558,40
15	Херсонська область	539,40
16	Донецька область	477,70
17	Хмельницька область	420,80
18	Закарпатська область	398,60
19	Черкаська область	265,80
20	Київська область	261,00
21	Полтавська область	164,50
22	Луганська область	155,00
23	Харківська область	148,70
24	Тернопільська область	74,40
Всього	X	15 819,20

Джерело: Складено автором за матеріалами [5].

Проаналізувавши дану таблицю, ми бачимо, що всього було виділено 15 мільйонів 819 тисяч 20 гривень для фінансової допомоги, тобто держава надавала фермерам без відсоткові кредити. Проблема полягає в тому, що фермери не проінформовані про умови надання кредитів, та б'ються брати техніку чи будувати приміщення для ведення сільського господарства за рахунок кредитних коштів, так як бояться рейдерських атак, які за останні роки знову учистилися, дана тенденція спостерігається в центральній Україні.

Міністерством аграрної політики та продовольства, розроблена стратегія 2018-2020 р., для збільшення конкурентоздатності фермерських господарств та з метою оновлення механізованого парку фермерів буде виділено 1 млрд гривень, що на нашу думку збільшить можливих заявок, що надалі допоможе забезпечити збільшення виробничих потужностей саме фермерських господарств. Ми розуміємо роль аграрних холдингів, які несуть НТП у галузі, але розподіл прибутків та офшорні схеми не залишають вільного капіталу в країні.

Список використаних джерел

1. Статистичний щорічник Хмельницької області / за ред. Л.О. Хамської. – Хмельницький: Головне управління статистики у Хмельницькій області, 2015. – 408 с.
2. Державна служба статистики України. – URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 26.08.2017 р.).
3. Державна служба з питань геодезії, картографії та кадастру. – URL : <http://land.gov.ua/> (дата звернення 26.08.2017 р.).
4. Агрохолдинги України 2016. УКАБ. – URL : http://ucab.ua/files/Survey/Largest_Agriholdings/Holdings_2015_demo.pdf (дата звернення 26.08.2017 р.).
5. Загальна інформація щодо Поворотної фінансової допомоги 2016. – URL : <http://udf.gov.ua/node/566>.